

Organization for Security and Co-operation in Europe
High Commissioner on National Minorities

www.osce-hcnm.org

ÅPNINGSTALE

av

Knut Vollebæk

OSSEs høykommissær for nasjonale minoriteter

til

Bjørnsonfestivalen 2008
“Vandringer og forandringer”

Molde, Norge – 27 august 2008

Kjære arrangører og deltagere.

Det er en stor ære og glede å få lov til å være med å åpne den 17. Bjørnson-festivalen i Molde.

Alle nordmenn mener å kjenne Bjørnson. Han er en del av barnelærdommen. Allikevel er det min uærbødige påstand at de fleste av oss egentlig vet lite både om Bjørnsons liv og om hans diktning. Vi står derfor i stor takknemlighetsgjeld til arrangørene som hvert år gjør Bjørnson levende for oss ved å presentere nye sider ved Bjørnsons diktning og også ved å sette Bjørnson i sammenheng med dagens diktning og dagens politiske situasjon. Bjørnson stengte seg ikke inne på et dikterloft. Han deltok i det pulserende liv. Etter å ha blitt teatersjef for Den Nationale Scene i Bergen i 1857, ble han i 1858 også redaktør av Bergensposten. Han får æren for at det skjedde et rent valgskred i liberal retning i Bergen. Men Bjørnson engasjerte seg også langt utenfor Norges grenser. Han hadde sterke meninger, men lot seg samtidig påvirke av det han så og opplevde. Per Amdam, den store Bjørnson-forsker og moldenser, skriver om Bjørnson at ”han reiste ut som nordisk misjonær og vender hjem som europeisk reformator”.

Temaet for årets Bjørnson-festival er ”Vandringer”. Vi kan neppe finne en mer passende innfallsvinkel for å studere Bjørnson, hans liv og diktning. Bjørnson vandret gjennom hele livet, geografisk, religiøst, politisk og kulturelt. Fra å være en stridsmann ble han i 1890-årene en fredsapostel. Han er dagsaktuell med sine artikler om forholdet til Russland. Men han ville også være en våken samvittighet og gikk ut av dikterhulen for å engasjere seg enten det var i Dreyfus-saken i Frankrike, forsvar for diskriminerte dansker i Slesvig eller Boerkrigen i Sør Afrika og slovakenes frigjøringskamp. Her hjemme engasjerte han seg for fiskere og husmenn og postbud. Bredden i hans engasjement kjenner nærmest ingen grenser. I 1907 mens han var sterkt opptatt av situasjonen i Europa setter han også søkelyset mot postbudenes slitsomme trappeløping i Kristiania og blir far til den såkalte ”Postkasseloven” som først ble iverksatt i 1952.

Bjørnson lot seg engasjere. Hans vandring gjennom livet er et eneste stort vitnesbyrd om et menneske som måtte delta i livet der det skjedde med et sterkt ønske om å bøte på urett og forbedre forholdene for alle mennesker. Hans storhet vises kanskje aller mest i hans evne til å ta i mot inntrykk og endre syn også i høy alder. Slik sett opplever jeg ham som en stor utfordrer og inspirator. Verden trenger engasjerte mennesker, mennesker som ikke tåler så

inderlig vel den urett som ikke angår dem selv, for å parafrasere en senere dikter som også var samfunnsengasjert.

Avisene har i det siste vært fulle av meldinger om vandringer. Vi har vært, og er, opptatt av situasjonen i Georgia og har fulgt flyktningestrømmene ut av Sør-Ossetia. Menneskers vandringer kan være drevet av lengsel og håp eller frykt og redsel. For noen av oss er det å flytte på seg den store, vidunderlige drømmen. Men for mange mennesker er vandringen forbundet med tap og ulykke. Vandringen finner sted i dødsskyggens dal, for å bruke et bibelsk bilde. Som Bjørnson er vi alle kalt til å være medvandrere. Bare som medvandrere kan vi vise solidaritet. Bare som medvandrere kan vi begynne å forstå. Bare som medvandrere kan vi forandre.

Årets festivaldikter, sørafrikaneren Andre Brink, er mer enn mange et eksempel på hvordan vandring kan bety forandring både i samfunnet og det personlige livet. En mer passende gjest kunne man neppe ha funnet.

Jeg vet ikke om arrangørene er klar over at dette er en aldri så liten historisk begivenhet. Mange av dere vet at Bjørnsons far, Peder Bjørnson, var født på gården Schee i Søndre Land. Mange flere vet dette nå etter at Edvard Hoem kom med sin bok om "Faderen". Selv har jeg et sted i Søndre Land i bakkene over Schee og ser ned på gården. Familien måtte som kjent selge gården. I 1872 ville Bjørnson kjøpe den tilbake, men greide ikke det. På våre kanter sies det at Bjørnson da ble så arg på landingene at han aldri mer kom tilbake til Søndre Land. Jeg ser på invitasjonen til å åpne årets Bjørnson-festival som et forsoningsingsinitiativ. Om ikke Bjørnson kom til Søndre Land, vil vi fra Søndre Land gjerne komme til Bjørnson. Og dere har faktisk to søndre-landinger her i dag. Ketil Bjørnstad har også et sted i Søndre Land. Jeg er sikker på at han på samme måte som jeg, tar imot den utstrakte hånd. Med dette anser vi konflikten mellom Bjørnson og Søndre Land som opp og avgjort. Også vi i Søndre Land trenger Bjørnsons inspirasjon til forandring.

Lykke til med en ny spennende festival. La oss håpe at ringvirkningene blir mange.